

Achter de beeldbepalende voorgevel van de Ambachtsschool gaan twaalf appartementen schuil.

Achter de gereinigde gevel van de Ambachtsschool aan de Nieuwe Haven in het centrum van Den Haag gaan twaalf appartementen schuil. Dat hadden er veel meer kunnen zijn als de kwaliteit van het totale onderwijscomplex voldoende was geweest. Van de bouwdelen gelegen achter het in neo-renaïssance-stijl ontworpen hoofdgebouw -dat deels dateert uit 1873 en deels uit 1910- was al een gedeelte gesloopt en de resterende gebouwen waren onmogelijk te transformeren tot woningen, zodat ook deze niet aan de sloophamer konden ontkomen.

In het plan dat de architecten Jacques Prins en Ben Kneppers van Inbo architecten Rijswijk voor HBG Vastgoed ontwierpen zijn achter het hoofdgebouw 23 nieuwbouwwoningen toegevoegd. Elf van hen hebben een directe toegang vanaf de Nieuwe Havendwarsstraat, de overige twaalf zijn toegankelijk vanaf de binnenhof waaronder een parkeergarage ligt die plaats biedt aan veertig auto's.

Bijzonder wonen in een klaslokaal

Haagse Ambachtsschool gerenoveerd en uitgebreid

TOM DE VRIES

De verkoopprijzen van de appartementen in de voormalige Ambachtsschool in hartje Den Haag waren al vastgesteld nog voordat de renovatie van start ging. Tegenvallers, onvermijdelijk in dit soort herbestemmingsprojecten, moesten dan ook binnen het beschikbare budget worden opgevangen. Gelukkig heeft dat niet geresulteerd in de aantasting van de monumentaliteit van het gebouw en zijn veel karakteristieke elementen toch bewaard gebleven en maximaal in hun oude glorie hersteld. Met grote inventiviteit zijn de architecten van Inbo-Rijswijk er bovendien in geslaagd om aan vrijwel alle woningen een buitenruimte toe te voegen.

BINNENTUIN VERBINDT OUD MET NIEUW ► Gezamenlijkheid is het centrale thema voor de bewoners van zowel de voormalige Ambachtsschool als van de aansluitende nieuwbouw. Dit komt tot uiting in het gemeenschappelijk gebruik van de monumentale entree met trappenhuis in de gerenoveerde en herbestemde school, maar ook in het collectieve gebruik van de binnentuin. Deze binnentuin ligt op het niveau van de eerste verdieping en heeft een meervoudige functie. Enerzijds geeft het middels loopbruggen toegang tot een deel van de nieuwbouwwoningen en anderzijds vormt het de buitenruimte voor een ander deel van de woningen. De nieuwbouwwoningen hebben een ongewone indeling door hun bijzondere verbinding met de verhoogde binnentuin. De woonvertrekken zijn dan ook op de eerste verdieping gesitueerd. Opvallend is de behandeling van de nieuwe gevels. Die zijn zo min mogelijk contrasterend ontworpen en in de keuze van de baksteen maar ook in de gevarieerde detaillering van de kozijnen zijn voldoende overeenkomsten gevonden met de bestaande kleuren en ornamenten zonder dat er sprake is van kopiëren.

GEZAMENLIJKE INSPANNING ► Afgezien van de bewoners aan de Nieuwe Havendwarsstraat komen alle bewoners binnen via de hoofdentree van de voormalige ambachtsschool. Achter de granieten stoep en de zware eiken toegangsdeur met indrukwekkend beslag ligt het monumentale trappenhuis. Van hieruit zijn de woningen in het gerenoveerde schoolgebouw te bereiken, maar is ook de binnentuin te betreden. Granito vloeren, kunstig hersteld

Ter linkerkant van het hoofdtrappenhuis vormen de toegevoegde galerijen niet alleen de toegang tot de daar gelegen buitenruimten maar ook tot het noodtrappenhuis.

Een stalen draagconstructie en een hardglazen bekapping zijn de belangrijkste eigentijdse toevoegingen aan de achtergevel die door hun detaillering en transparantie maximaal respect tonen voor de bestaande bouw.

en voorzover nodig aangevuld door specialist Cristofoli, vormen samen met de wit gestuukte wanden een fraaie en voorname eenheid. Hoewel bij de opname destijds gerekend was op herstel van enkele beschadigingen moesten uiteindelijk alle wanden opnieuw worden gestuukt. Dit was nodig omdat, toen de anti-kraakbewoners waren vertrokken en dientengevolge de klimatologische omstandigheden veranderden, het stucwerk spontaan los liet.

Het was een van de tegenvallers die de opdrachtgever voor z'n kiezen kreeg. Zo waren er meer, want door de bewoning tijdens de opname kon er onvoldoende worden onderzocht wat de staat was van de diverse constructies in het bestaande schoolgebouw. Natuurlijk was er een flinke post onvoorzien opgenomen maar per saldo was het meerwerk beduidend meer dan was voorzien. Omdat de opbrengst van het project al vaststond -de prijs van de verkoopappartementen was immers al (in nauw overleg met de gemeente) vastgesteld alvorens met het project te beginnen- kon het meerwerk alleen maar worden gecompenseerd door het ambitieniveau voor het gehele project te beperken. Door gezamenlijke inspanning van architect, aannemer en opdrachtgever is het niettemin mogelijk geweest kostenbesparingen door te voeren die het totale project financieel toch haalbaar hielden, zonder dat de monumentaliteit van het gebouw daaronder heeft geleden. Zo zijn bijvoorbeeld niet alle granieten pilasters in het trappenhuis geres- taureerd, maar houden geschilderde exemplaren de suggestie wel overeind.

De alleen vanuit het hoofdtrappenhuis te betreden binnentuin bevindt zich op het dak van de parkeergarage.

AMBITIENIVEAU MOEST GAANDEWEG WORDEN BIJGESTELD

VERHOOGDE VLOERDELEN ► In het gerenoveerde hoofdgebouw is maximaal gebruik gemaakt van de aanwezige kwaliteiten. Dat geldt niet alleen voor het al genoemde centrale trappenhuis maar ook voor de voormalige klaslokalen, die een netto hoogte hebben van minimaal 4,55 m. Het was niet altijd eenvoudig om de bestaande hoge kozijnen -met hun voor leslokalen kenmerkende hoge borstweringen- zodanig in het woningontwerp in te passen dat er niet alleen voldoende daglicht maar ook voldoende uitzicht mogelijk was. Met het aanbrengen van entresols en een gedeeltelijke verhoging van de vloer kon toch worden voldaan aan de gewenste kwaliteitseisen. De entresols zijn opgebouwd uit een stalen randbalk van UNP 200 en een invulling van houten balken met een plafond van gipskartonplaat en een

Entresols en een gedeeltelijk verhoogde vloer maken van de voormalige klaslokalen een bijzondere woonruimte met veel licht en ruimte maar ook uitzicht. (foto's: Inbo Rijswijk).

Roestvaststalen stangen vormen de doorvalbeveiliging in de hardstenen balustrade van het bestaande hoofdtrappenhuis. Met montagekit zijn de gevouwen voetjes geplaatst op de onderdorpel. Mooier, maar kostbaarder, was een oplossing waarbij de staaf in het hardsteen was ingelaten.

vloerplaat van 19 mm underlayment. Deze tussenvloeren verdelen de aanwezige hoogte in een ondermaat van 2,40 m, waar zich ondermeer de keukens en overige algemene ruimten bevinden en een bovenmaat van maximaal 2,20 m, waar een onbenoemde ruimte is ontstaan, die in directe verbinding staat met de woonruimte. Een uitstekende plek om te lezen, te werken, te spelen of tv te kijken. Waar de woonruimte aansluit op de hoge borstweringen in de gevel is de vloer 80 cm verhoogd.

ONTHEFFING ► Aan de achterzijde van de Ambachtsschool is de daar gelegen gang gesloopt en bevinden zich nu ter weerszijden van het centrale trappenhuis de toegangen van de

appartementen op de verdiepingen. De opsplitsing in de hoogte van de bestaande hoge leslokalen resulteert hier plaatselijk in een verdubbeling van verdiepingen. De prefab betonnen galerijplaten, ondersteund door een strakke staalconstructie, zorgen voor een gecombineerde toegang en buitenruimte voor de verschillende appartementen. Slechts twee appartementen in de buitenhoek van het ge-

bouw moeten een buitenruimte ontberen. Hiervoor heeft de gemeente ontheffing verleend. De bewoners van deze appartementen worden echter ruimschoots gecompenseerd door een woning die als exclusieve loft zo kan worden opgenomen in elke populaire boekenreeks over bijzondere woonvormen.

EIGENTIJDSE MATERIALEN ► In de beperkte ruimte aan de achtergevel van het bestaande hoofdgebouw zijn de architecten erin geslaagd alle noodzakelijke elementen op te nemen zonder dat de veelheid aan vormen leidt tot chaos. Want niet alleen de toegangen, de buitenruimten maar ook een vluchtwegvoorziening moesten hier worden gesitueerd. Een gecompliceerde puzzel, maar een zorgvuldige keuze in materialen en kleuren brengen het beeld toch weer tot rust. Daarbij is niet geschuwd eigentijdse materialen te gebruiken die aan het gebouw (dat aan de straatzijde door monumentenzorg als beeldbepalend gebouw is benoemd) een frisse touch geven. Vooral de ranke staalprofielen, de beplating van de balustrades -een afwisseling van open roosters met platen van gehard mat-folieglas- en een subtiel gedetailleerde transparante, hardglazen bekapping laten zien dat hedendaagse architectuur goed kan combineren met respect voor hoogwaardige architectuur van een eeuw oud. «

TOM DE VRIES IS FREELANCE PUBLICIST TE DEVENTER
FOTO'S ENTRESOLS: INBO
OVERIGE FOTO'S: TOM DE VRIES

PROJECTGEGEVENS

PROJECT: HERBESTEMMING EN UITBREIDING AMBACHTSSCHOOL AAN DE NIEUWE HAVEN IN DEN HAAG.
OMVANG: 35 KOOPAPPARTEMENTEN (WAARVAN TWAALF APPARTEMENTEN IN DE VOORMALIGE SCHOOL, TWEE 'GRACHTENPANDEN' AAN DE UILEBOMEN, 23 NIEUWBOUWWONINGEN AAN DE NIEUWEHAVENDWARSTRAT, EEN GROEPSPRAKTIJK VOOR HUISARTSEN EN EN VEERTIG OVERDEKTE PARKEERPLAATSEN.
OPDRACHTGEVER: HBG VASTGOED, DEN HAAG.
ARCHITECT: INBO ARCHITECTEN BNA RIJSWIJK.
PROJECTARCHITECTEN: JACQUES PRINS EN BEN KNEPPERS.
PROJECTLEIDER: BEN VAN DER WAL.
HOOFDAANNEMER: HBG WONINGBOUW, REGIO WEST, DEN HAAG.